

Megjelenik a Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizetheti helyben a szerkesztő's kiadó tulajdonosnál uri utca 453dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletében, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kivánta' példányok iránt csupán a bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a megrendelés. Az Ertesítőben mindenféle hirdetés fűlvétetik's pontosan és ju'ányosan közöltek.

### Közbejött akadály miatt Társalkodót ezuttal nem adhatunk. Szerk.

**FOGLALAT.** Magyar- és Erdélyország. Kinevezések; név-magyarítás; Sülyedés és emelkedés; új irány az agitatio terén; szózat a pápai ref. collegium ügyében; sopronymegyei új tisztikar; Csanád, Sáros, Szabolcs és Szerém megyék közgyűlései; szörnyű büntény Zalából; budapesti napló.

**Spanyolország.** (Senátorok száma's a kormánytanács jövője; rend és béke mindenfelé; bikaviadatok; nagytekin-tő utazók.)

**Francoziaország.** (Aumale hg.; károsultak iránti jótékony intézkedés; marokkói követség; tábori sürgönyök Afrikából.)

**Anglia.** (Közoktatást érdeklő mozgalmak Irlandban; oran-gisták's repealerek.)

**Eleghirek.**

Ertesítő; gabonaár; dunavizállás;

#### Magyar- és Erdélyország.

Az osztrák kincstári anyagszer számvévi állomás Szánka Tamás f. é. aug. 12kén történt halála által megürült. — A' nm. magy. kir. udv. kincstár Sterbeczky Lajos halála által megürült tenger-melléki flumei ideiglenes ügy-vegségre Vakanovich Antal Zágrábmegye volt főügyés-zét; a' szinte megürült bogsáni kasznárságra pedig Gábor Ferencz pécskai volt kam. ispánt nevezte ki.

Ócs. 's ap. kir. fős. Drescher Máté m. kir. helytartó-sági számvévi tanácsos vezetéknevének „Bekey“-re változtatását kegy. megengedte.

**Sülyedés és emelkedés.** Megállapodás a természetben sehol sem létezik, hanem minden sülyed vagy emelkedik. Így a' nemzetek élete is sülyednek vagy emelkedésnek van időnkint alávetve. Ha ez érdemben a' nemzetek életéről akarunk ítéletet hozni; nem lehet felejtenuk: hogy ezen mozgalom kétféle vagy általános vagy aránylagos.

Szóljunk itt először a' sülyedésről, melyből az emelkedés is megítélhető; általános sülyedés az, midőn a' nemzet magát magához mérve tapasztalni kénytelen, hogy erejében fogyatkozott, népessége kisebb, pénzüsszege csekélyebb, értelmi súlya alacsonyabb, előállított termékei kevésbé és silányabbak, szükségéi kevésbé kielégíthetők's így morális ereje is gyengébb mint egy vagy kétszázaddal ezelőtt. Ha a' sülyedést illy tekintetben vesszük: alig van földgömbünkön nemzet, mely emelkedéssel nem dicsekedheték. Az amerikai Creol már isméri a' puskát, löport és jó fegyvereket, meg is szerzi azokat magának, és sokszor makacsul áll ellen a' szabad státusok hadi erejének; mit két, három századdal ezelőtt tenni képes nem volt: 's így a' creol nép emelkedésben van; pedig mit mond a' tapasztalás? azt; hogy évről évre fogy e' nép's pár század mulva, csak könyvekből fogjuk olvasni hogy creol nép létezett. A' szomszéd török sem állapodott meg, napról napra halad, 's mégis a' diplomaták azt erősítik, hogy kevés század mulva kihalad Európából, sőt talán a' föld színéről is mint nemzet el fog tűnni. Így halad számos nemzet a' semmiség felé mások arányában, bár magokhoz mérve nagy előlépéseket tegyenek is. Ha tekintjük hazánkat, világosan láthatjuk hogy 2 vagy 3 századtól fogva szerfölött sokat emelkedtünk. Ertekezőnek dedőse mint hátrahagyott irományból kitűnik, gyakran árpa-és köles-kenyérről élt, fatányérról evett, kupából ivott, mentéjét dolmányát 30 év alatt sem koptatta el, nála borjubőr czizma, vas sarkantyú, kopott kalpag napirenden valának: 's mi unokák, kik többen osztozunk 6 száznál az ő birtokán, az árpa- és köleskenyeret megenni nem tudók, fakalántól megfuladnánk, fatányérról megcsömörle-nénk, új, új finom posztófrakkban 's néha dolmány-ban járunk, czüst asztali készületekről eszünk'stb. 's így mi általánosan minmagunkhoz mérve szörnyen emelkedtünk, gazdagodtunk erősödünk: ugy hogy illy arányban haladandók, félszázad alatt Angliát meg fogjuk előzni. Igen ám ha az angolok és más nemzetek alunnának vagy ép sülyedni hajlandók lennének kedvünkért; de vajjon nem kell e' sirva fakad-nunk, ha más nemzetek haladását szemügyre ves-zünk — ez már más kérdés. — Általában ha multunkat jelenünkkel mérlegbe tesszük, ki merné tagadni, vagy ki volna olly igen rövidlátó, hogy ne látná, miképen mi jelenleg több jóval élünk, több pénzünk, marhánk, gabonánk, gyapjunk, népünk, szóval mindenünk több van, még fényüzésünk és adósságunk is több, mint 30 vagy 40 évvel ezelőtt; és így a' vég el-szegényüléstől minmagunkat tekintve mindig távo-labb és távolabb esünk, mint őseink, 's így általános

nézetből indulva, akárki is napnál világosabb ada-tokkal bebizonyíthatja, hogy elszegényülésben nem szenvedünk. De ha ollyszerű haladásunk, mint a' fent-írt creoloké a' szabad státusok ellenében; akkor minden borzasztó nagy haladásunk mellett is a' nyugati külföld ellenében nemcsak végkép elszegényülünk, sőt semmiségben fogunk elveszni, kivált midőn olly szerencsétlen helyzetben sínylünk, hogy kolompis notabilitásink is a' családok fenntartására czélzott in-tézkvényeket olly bűnül tulajdonítják, mely pártolta-tást többé nem érdemel. Mintha az idegen elemekből olly könnyű dolog volna igaz magyar honfiakat gyár-tani, mint havannai dohányból honi szivarokat gyúrni; bár nyilván látnak, hogy a' hajdankor dicső osz-lopinak silány ivadéka nem kis mértékben ellensége vérünknek, vagy annak nem barátja annyira, hogy gyarmatosítási eszméjében is Würtembergre ka-csintgat, tisztjeit idegenekből alakítja; majd meglát-juk, hova visz ezen angyali philanthropia; akad e' majd később annyi jöltévő és alapító; kik ha némileg csa-ládaikat tekintetbe vették is, de e' mellett több ezer idegen részesült jótéteik boldogító gyümölcséiben. Majd meglátjuk, hova vezet e' nagy bölcsesség, kivált midőn már tulzó philanthropaink, csak hogy demokra-tai törekvésökben az ifjuság elámtásával jobban ha-ladhasanak, nem ritkán a' valóságos erényt mint csufszágot gúnynyal említve, a' józan fontolással ha-ladókát nevelésgérgyul tűzik ki, mintha a' fontolva haladás valaha valakinek kárára vagy szegényére válhatnék; mintha a' dolgok fontolgatása butaság volna, vagy épen aristokratiai merény a' fontolatlanul vagyis hebehurgyán haladó demokraták ellen.

2) Nem elég tehát arra általános tudat, hogy mi magunkhoz mérve haladunk; hanem hogy el-szegényülésünkrel vagy gazdagulásunkról meghatáro-zó fogalmunk legyen, vessünk egy tekintet az ar-ánylagos haladásra is, mert bár mi haladunk; de ha szomszédink rokonink, vagy velünk özsze-köttetésben levő feleink; kikkel érdekünk némileg közösek, jobban haladnak, akkor mi maradozunk; ha ők napról napra jobban boldogulnak, gazdagodnak, akkor mi sülyedünk és szegényedünk. Vessük szem-einket urunk, mint ausztriai császár örökös tarto-mányira, földművelési, művészeti és kereskedési szempontból: hasonlítsuk őket elsőbben a' külföld, azután hazánk ebeli viszonyaihoz jelenleg, és a' ko-rábbi időkből.

a) A' politikai számvetés tanítja: hogy a' népek jóléte azon arányban növekszik, mellyben a' jövede-lem's különösen a' méltányos's behajtható adó sza-porodik. Ha egy ország lakosi mostani jövedelme's vagyona ugyanaz, mi 100 évvel előbb volt, az ma sem fizethet több adót, mint 100 év előtt, ha tehát mostan többet fizet; bizony keresete's ebből maradt vagyona, fölöslege vagy gazdagsága is nagyobb. B. e. Mária-Terézia idejében az özszes birodalom jöve-delme mintegy 45 milliót tett; 1771ben már 90 1/2 mil-lióra rugott; Ildik József halálakor 105 millióra e-melkedett, jelenleg 140 és 150 millió közt ingadoz.\*) Tudjuk pedig, hogy hazánk mostani és hajdani más jövedelmi közt, vagy adója között, igen csekély a' kü-lönség, 's így a' császár örökös tartományoknak kellett tetemesen gazdagulni akkor, midőn a' magyar csak igen csekélylyel haladt elő; 's így, hogy nagyon is sokat sülyedtünk az ausztriai örökös tartományok irányában, tagadhatlan: ha csak valaki azt nem állitja, hogy hazánk lakosi általjában véve dúsgazdagok, fényűzők, vesztegetők, dologtalan heverők, az örökös tartományok polgáraihoz képest. Azonban mind-ezt, kivált az adózó jobbgyokra nézve bebizonyítani olly igen sanyarú dolog volna, mely Tegoborszki illy-lyes számító tehetségét is meghaladná. Mert lépünk csak akár a' nemesség, akár polgárság, akár földmí-ves osztály lakjaiba; Ausztriában mindenütt jólét nyomaira találunk, midőn hazánkban a' sanyarú, csak-nem minden kényelmet nélkülöző élet ötlük szem-einkbe. Látunk e' Ausztriában bocskort, rongyos gatyát,

\* ) Galetti egyetemi világ ismérte VII füzet 1844.

ólakat emberi lakásul, mik hazánkban napirenden van-nak. Igaz hogy a' császár örökös tartományokat mintegy 800 millió adósság terhe nyomja, mellynek kamatját mintegy 40 millióban fizetni kénytelenek; ellenben a' kormány olly bölcs rendelkezéseket lép-tetett időről időre életbe, mellyek következtében a' császár örökös tartományok ezt's a' kormányzás na-pi költségit sokkal könnyebben képesek fizetni, mint Magyarország a' hadi csekély adót. Határvámok állítottak a' földművelés és gyáripar előmozdítására, mindenfelől közlekedési utak, csatornák, később n vasutak országos költségen építettek a' kereskedés elősegítésére: gazdasági iskolák emeltettek; az özszes birodalom (lombard-velencei királyságot ki-veve) hitelét nyereményesen használó nemzetibank állítottak: takarékpénztárak, élet- 's vagyon-bizto-sító intézetek több millió tőkével már ellátva létez-nek, mellyek egyszersmind hitelbankul szolgálnak'stb, csak ugy képesek a' császár örökös tartomá-nyok roskadás nélkül terhüket viselni. A' vagyonos-ság ezen hatalmas mozgonyait mi jobbára nélkülöz-zük, 's kénytelenek vagyunk Európa színe előtt to-vább is, míg boldogabb időhöz nem juthatunk, azon szegényben pironngani, hogy egy 12, 15 millió lélek-vel bíró ország a' közjóra, országlási költség fejében 4 1/2 vagy a' haziadóval együtt talán 9 millió forintnál többet nem adózhatik. B. e. Ildik József császár men-nyire törekedett, nemcsak az ausztriai örökös, hanem a' magyar tartományok vagyonságát is előmozdi-tani kereskedés és művészet által, bölcs tettei nyil-van tanúsítják. Ő, hogy birodalma minden népeit egy-enlő kedvezésekben részesíthesse, nagy birodal-mát centralizálni ohajtotta. A' polgári alkotványokat (mellyek Angliát és Hollandiát kivéve még akkor másutt nem is léteztek) igazgatási galyibáknak tek-intvén, a' határtalan kormányzási hatalmat népek boldogítására tökéleteseknek találván, erre töre-kegett a' német nyelv vehiculumával. A' tömjénfűs-tök nimbusza miatt észre nem vette a' nagy fejedelem, hogy a' magyarnak még a' fényes menyországgal sem kell, ha annak bírása nem magyar nemzeti alkotvány utján eszközölhető. És minekutána ezen, még a' meg-szokott szabadságot is megsemmisítendő, centrali-satio a' nemzetiséget enyészettel fenyegette, a' b. e. császár halála után a' nemzet hajdani megye-rend-szerét, alkotványát's ezzel szabadságát és nemzeti-ségét visszakövetelte, ezeket megsemmisítésök nél-kül addig kezei közül ki nem eresztendő, miglen eredeti szabadsága miatt elegendő biztosítékok nyerend. Némelylek azt állítják napjainkban, hogy ez, felelős kormányban és felelős miniszteriumban, megyei rend-szer nélkül sokkal hasznosabban feltalálható. De vajjon míg az özszes birodalom több népei is illy kor-mányban nem részesülendnek, eszélyesen lehet e' azt a' magyarnak csak távolról is követelni? — ugy e' ez már más kérdés — és pedig ollyan, 's mellyre a' ma-gyar sem felelhet, sem reá nem várokozhatik: 's így mostan központosításra agitálni, az időelőtti pisztolyütésnek igen korán való pattanás a. Mert mint a' centralisatio a' magyar nyelvvel meg-kezdett; a' későbbi centralisatio ugyanazzal fogna bevezetethetni, ez okból a' centralisatio eszméje a' nemzetben sympathiát nyerni talán soha sem fog; annyira hogy az erre izgatók e' terjedelmes hazában még talán 10 proselytára sem számíthatnak. Legna-gyobb indokot találnak a' központosítás mellett a' megyei utasítások rendszerében, mellyel haladási e-redvényre jutni teljes lehetetlenségnek tartják, melly-re a' helvetiai törvényhozási nyomort és zavarokat ö-rökké emlegetni meg nem szűnnek, nem akarván áll-tallátni azon roppant különbséget; melly a' cantoni nép-felség és megyei autonomia közt létezik, nem tudván használni azon tapasztalásokat, mellyeket utasítás-melletti követeink már is, a' nemesség's így az uta-sítók egyedi érdekeik ellen, a' közjó tekintetéből lé-tesíteni tudtak, nem vevén észre, hogy a' megyei rendszeren olly lényeges javítások eszközölhetőek alkotványos uton, mellyek a' haladást centralisatio nél-külis biztosítják. De kikből áll ezen magyar nemzet,

melly nemzetiségét 's alkotmányát oly féltékenyül őrzzi, hogy az igen üdvösnek ismért centralisatio nevét sem szenvedheti? a' nagyobb és kisebb nemességből. — Ezen nagyobb nemesség a' régiebb viharos századokban maga tartá fen a' nemzetet: később nagyobb részint elkülföldiesülve, a' nemzetet a' kisebb nemesség, 's mint nem ritkán hallhatni, egy két kálvinista pap tartá fen a' végenyészettől, míg amaz utóbbiakkal kezett fogott, megrettenve azon gyalázatos enyészettől, mellyet ön bünei előidézendők valának. Azonban, ha a' centralisatio baráti oly roppant fontosságot találunk abban; hogy kerüljön az bár nemzetiségbe, bár alkotványba, azt létesíteni mégis szükségessének találják: elsőben is a' nagyobb nemesség, nemzetiségünk és alkotványunk legrégebb palladiumát kell nullificálni, mire, mint látszik, a' kisebb nemesség többsége segédkezetek hajló nyújtani; majd a' kisebb nemességben néhány ezer hordó bor, vagy pályinkával kortesi többséget kell támasztani: 's meglesz a' centralisatio, felelős kormány és miniszterium nélkül is. — De ezen János pap-országai boldogság még igen nagy távolságban lehet, értekező egyébiránt oly szerencsétlen, hogy ezt még igen nagy meszszeségben, 's ott is csak igen homályosan sejtí.

Hogy a' jobbágyság értékében magához mérve sokkal vagyonosabb most mint hajdan, az elvitathatlan, de hát a' földbirtokos nemesség hogyan áll? — oh ez, azt mondják dologtalanságnak adva magát, fényűzésnek indult; 's könnyelműen költvén a' másét: nagy részben fülíg adós. — Így tehát ezen osztálynak nem használ az, hogy nem adózik, mert fényűzésre nemcsak mindenét elfecsérlí, sőt adósságokat szed fel az ártatlan örökösök kárára, kiket pedig fényűzésben nevelt, bukkik 's tönkre jut. Gáthy. Vége köv.

**Új irány az agítatio terén.** Ha csak némi nyomatókat tulajdonít is az olvasó e' czim alatt a' 70ik számban mondottaknak, — nem fogja tagadhatni senki azon lépés nagy fontosságát, melly a' pestmegyei martiusi gyűlésen tétetett, 's a' helyett hogy oktalan rémülettel fordulna el a' közelítőktől, szíves kézsorítással üdvözlendi azokat. Ugyanis midőn Pestmegye RRdei kimondják, miszerint meggyeszerkeztünk 's ez által alkotványunk fölibe veszeléket látnak tornyosulni; egyszersmind pedig kijelentik, hogy e' veszély nem kis részét abban szemlélik, mihez képest magasb aristokratiánk átöröklött jogainak élvezésétől — nem kellő uton — egyenesen megfosztatik, vagy legalább addig soha nem tapasztalt módon támadtatik meg alkotvány-biztosította állásában; — midőn kimondják, mikép készek egyesült erővel állni ellenébe az elharapozó hatalmaskodásnak, 's védeni szabadságink ősi biztosítékait: nem kell vala é öröme gerjedni minden alkotványos hű kebelnek; 's férfias kézsorítással viszonzni az ellenzéknek kibékülés, 's együttmunkálásra kinyújtott jobbát? — Illy pillanatok nemzetek életében szerfölött ritkák, 's ha azokat használni nem tudjuk, visszazahozhatlanul röpülnek el, nem hagyva fön egyebet késő és keserű megbánásnál a' mulasztottak fölött.

Ezen pillanatot csekély erőnkhez képest használni ohajtottuk mi is; 's azért elsorolva mindazt, mi érintett közgyűlésen előfordult, kimondottuk: miként Pestmegye illy értelmű határozatának — az új rendszert illetőleg — őszintén örvendünk; 's később a' N. U. támadó magaviseletét látván, nyiltan kikeltünk ezen nyilatkozatunk védelmére, 's laptársunknak, ha lehetséges volna, e' tekintetben szelidebbé tételére. Szándékunk volt oda munkálkodni, hogy a' N. U. 's vele rokon elvűek, figyelve viszonyink egymást érő fordulatira, 's ezen fordulatok folytán kifejtett 's még kifejlendő következtetésekre — ismerjék meg azon súlyt, mellyel Pestmegye többször érintett határozata bir; méltányolják annak legalább alkotványos irányát, 's egyesítsék erejüket az egyezkedésre kész ellenzékével — legalább ez egy tárgyban.

A' N. U. által annyiszor emlegetett conservatív párt, véleményünk szerint — ha csakugyan ugy létezik mint a' N. U. hiszi, 's azon alkotványos sulytényező kíván lenni átalakulási nagy munkánkban, minőnek őt a' mondott lap állítja, vagy legalább ohajtani látszik — nemesb föladata nem ismérhet annál, hogy a' fölébredt haladási vágy tulesapongását mérsekélje, a' szerteázó erők központjaul mindenkor alkotványunkat tüntesse föl, 's ez által — ismérve a' működés támaszpontját, mint szinte az innen kinyuló egyes irányzatokat — megója tévirányoktól a' ese-

lekvő erőket, 's koronként jelölje ki az irányul szolgáló külön pontokat. Ezen conservatív elem tehát ugy képzeltető, mint egy és ugyanazon erőrendszer lényeges része, azon rész t. i. mellynek hivatása: el-len működni ott és annyiban, hol és mennyiben a' szerzetható erők ellensúly nélküli munkálkodása káros, sőt veszélyes fogna szükségkép lenni.

Ha már ezen választott központ — alkotványunk; ha a' külön irányzatok egyes pontjai a' szerint mutatandók ki, a' mint alkotvány 's nemzetiség igényei egybevetve korunk követeléseivel — meg kívánják vagy javasolják: semmitől inkább nem tartatunk, hanem ha bárhonnán érkezett külerő által, magától a' központtól ellökötünk, 's így az egyes tendők biztos kijelölésének még lehetősége is semmivé tétetik. Illy esetben azon erőknek, mellyek rendeltetése, hogy körünkből kikapatni magunkat ne hagyjuk — föladata többé nem lehet: gyöngíteni a' benső erőket, hanem ezekkel egyesülve szükség ellen-szegülniök kívülről jött bármí hatalomnak. Csak így 's nem másként remélhetni, hogy erőrendszerünk — erőszakos idegen befolyás daczára is megmarad saját központja körében, 's folytathatja megkezdett üdvös működéseit.

A' N. U. szereti erőmtánból kölesönzeni képeit; ez szolgálhat mentségül, ha ez egyszer mi is ezen kútfőből merítettük állításunk gyámokait; miket egyébiránt bajos is volna saját alakjokban, burkolatlanul, elmondani.

Ezeket in theoria, alkalmasint a' N. U. sem tagadja; 's eltérés köztünk legföljebb is az eszmék alkalmazása körül támadhatna. Laptársunk vagy nem tekinté azon szempontból a' pestmegyei határozatot, mellyből mi tevők, vagy velünk egyetértőleg ő is fordulatot von észre az ellenzék részéről; azonban tudja isten, mi oknál fogva, ezen fordulatot használni elmulasztá, a' helyett, hogy így szólta volna: „mi ellenetek voltunk ekkorig, mert mi alkotványunk megőrzését, ti pedig annak lerontását tűzték ki czélotokul; ellenetek voltunk, mert ti gúnyolátok, megvetétek a' régít, 's az ősi fölött elsőséget adatok újabb de idegenszerű institutióknak; mi nem idegenkedünk korszerű változtatásoktól, csak nem akartuk, hogy eldobassék az alap, 's aztán kezdjük foltoztatni a' leroskadt tetőt; ti nem voltatok megelégedve a' jellel, mert vágyaitokat nem láthatatok teljesülésbe menni ugy, mint szerettétek volna; mi szinte elégtelnek valánk, mert egyik részt a' másik után láttuk nyiladozni alkotványunk koros bástyáin a' nélkül, hogy pótlékszereket birtatok volna fölmutatni az ütött hézagok betöltésére; — mi tehát politikai téren eddigelé mindenben ellenségitéek voltunk. Ámde harag, bosszuvágy nélküli ellenségek, ellenzöji a' hibás cselekvésnek, tisztelőji jó szándék 's akaratnak. Jól esik ehézképest szívünknek, hogy végre itt az alkalom, veletek, kik ellen kénytelenek valánk vini ekkorig — egyesülhetni, 's a' szeretett közhaza boldogítására együttmunkálkodhatni. Sokáig állunk elkölönítve egymástól, 's nem tagadhatni, ügyekezünk bizony mindketten telhetőleg gyöngíteni egymást, 's e' közben fájdalom, nem egy csorbát ejtettünk a' közös ügyön, mellynek védelmére — mindenikünk saját belátása szerint — fegyvert fogánk. Hol két szomszéd veszekszik soha sem hiányzik ott egy harmadik, ki a' fölbőszült felek ingerültségét hasznára fordítsa; ha küzdelmink közben egy illy konkolyhintó állt volna mögöttünk, 's látva mint marczangoljuk egymást, kárörömmel emelte volna fejét fölénk — azért még nem kell kétségbeesnünk; békülünk meg, nyujtsunk kezét egymásnak 's addig legalább, míg e' hivatlan vendéget el nem igazítottuk tüzhelyünkötől — legyen köztünk fegyvernagyvás. Nem szükség — ha tán a' bizalom kihalt volna közölünk — lemondani egymás irányában minden szemesség vagy örököséről; álljon kiki rézsen sajátja előtt, 's míg az idegen beavatkozót maga utján visszautasítja, ne hagyja tárva kapuját szomszédja előtt is.“ —

Mibe kerül vala a' N. U. nak, vagy bármely más lapnak így szólnia 's simulni kezdő ellenzékhez? — e' helyett laptársunk taktikához nyul, 's nehogy politikai érettség hiány lobbantathassék szemére, kimondja, miként az ellenzéknek hinni nem kell, hinni nem szabad; ármányosan akarja az befonni a' jószívű conservatívokat, 's barátságot szinlelve szándékozik őket két gát közé szorítani. De hogyan is várhatnánk aristokratiavédest azok részéről, kik pár év előtt kimondák, hogy „nélkületek sőt ellenetek“ st. kik minden aristokratiának esküdt ellenségei. —

Körülánczolák ehézképest magokat a' N. U. conservatívjei, 's némileg merészebbekké tétetve a' tapasztalt közelítés által, meglehetősen adag nyilatkozatok az ellenzék — felé! Sajátnemű kifolyása ez a' politikai stabilismusnak; hiába ki „változhatlanságot“ irzszólójjára, annak cselekvés közben változása nem szabad! pedig azokkal, kiket mint ellenséget támadtunk meg — egyesülni, vagy csak hozzájuk közelíteni is változás! Stabilismus for ever! mondhatnók, ha angolul tudnánk.

Laptársunk tehát elszalasztá a' legkedvezőbb alkalmat, melly a' conservatív elemnek ha nem is fejlesztése vagy szilárdítására, de legalább — megpihenésre kínálkozott; — mi pedig a' dolog komoly oldalát illeti, — följosogítá némileg az oppositíót, hogy idővel, — pedig ezen idő el fog következni, — nemcsak ne közelítsen a' szorultságban levő stabilista conservatívok felé, hanem a' közelítőkkeli minden alkudozást megszakítson.

**Szózat a' pápai reform collegium ügyében.** Nem fogy el esudám, hogy Komáromot ennek lakosain kívül, még valaki jó lelkiismerettel oktatóintézet helyéül ajánlhatja; de leginkább esudálkozom azon, a' mit jelen lap 68 sz. Beöthy Zsigmondról olvastam, hogy t. i. a' pápai collegium elhelyezésére és pedig Komáromba általhelyeztetésére szavazsót ennek létesítésére magát korteski, azaz: nemtelen eszköz gyanujába is keverni nem átalotta. Azonfölül azt állítja, hogy elfogulatlanul itél: Én pedig azt mondom hogy ez ügyben reformált felekezeti egyed nem is lehet elfogulatlan; hanem, ha létezik olyan, tehát annak nem reformálnak kell lenni. Én ime illyen vagyok, és a' pápai reform collegium ügyében, mint nem a' reformáltakban csupán, hanem az egész hazában, igazán elfogulatlan véleményemet következőkben kívántam nyilvánítani: Először is mind azt, mit B. Zs. ellenében Szabó leirt, a' végső jottáig aláírom. Azokhoz még figyelmeztetem az illető közönséget a' Komáromban mindig otthonos drágaságra, és a' vár erősségre 's annak megtörténhető ostromlasi esetére. Általján ugyan Páparól, — ezen fél izraelita, megkissé demoralizált mezővárosból, mellyben háromféle kormány levén, (városi, urasági és vármegyei) gonoszszágnak kedvező számos buvólyuk van; melly rosz vizeket 's nem kevés nem épen legjobbféle nót rejt keblében, — ifjak tanodáját annyira ohajtanám, vitetni mennyire szemeim látnak: de jobb helyre. Ha pedig jobbra nem lehet, akkora' több rosz hely között inkább tovább is maradnék az ismért roszban, mintsem hogy a' még ismértlenbe hurezkolodnám. Volna csak ez elhelyezésben más nézet, mint, hogy az menél erősebb és népesebb reformált városi ekklesiában létesíttessék: akkor minden kétkedés nélkül Veszprémet vagy Fejérvárt kellene a' collegium új állomásának választani. De mivel azene reform. egyházkerület elállani nem akar, 's e' miatta' még alkalmas Gyórt is megveti: nincs hátra egyéb hely választandó, mint Komárom, mellynél pedig collegiumra nézve, alkalmatlanabb helyet, ezen sajátlag fejét törő pictor is alig fölsthette; — ugy hogy nem vétkehetném, ha a' collegium minden professorai egyetértőleg hivatalaikról leköszönének, midőn Komáromba költözni kényszeríttetnének. E' városról, a' fenforgó ügyre vonatkozólag, Szabó ur már még mondott sok igazat, de még sem mindent. Azért csak ki vele magyarul a' többivel is, a' mi jelenleg megmondandó. A' komáromi reform. lakosság elég számos, de szegény, nagy részben fesslett. Tesz ugyan most igéreteket önmegeerőtetésével is, de kenyértöréskor majd felét is, az öreg harangon kívül, aligha fizeti meg egyéb. Ha professorai és papjai, névszerint Szondi, ki azért ment el onnan főleg, mivel rendetlenül díjaztatott, szólni akarnának, vajmi sok panasz hallanánk Komáromra. Az erkölcsi bomlást pedig értelmezi azon körülmény, hogy a' komáromi lakosok legnagyobb része dunai kereskedésből és után él; napjait nem otthon, de a' Duna hátán hajókon tölti; e' miatt a' nőket hetekig, hónapokig házaiknál egyedül magokra hagyván, — kéjkoccka játékkal vagy martalékkal az egyenruhás és tanuló-flatalságnak; vagy inkább megfordítva. Így szegény ifjainkat aligha vödörből esőbörbe nem vinnék, 's végtelenül tágabb mezőre mint minő Pápa. Mellyek után még egyet kérek jól megfontoltatni: a' katonakkali összekocczanást, mellynek sok ifju lehetne áldoztatja; mellyet pedig alig kerülhetni ki, miután mind az ifjuság, mind a' katonaságnak közös nyavalyája a' pajzanság, kötekedés, henyélés, borozás, kártyázás és — összekapás. A' dolgok illy állásban tehát elfogulatlan itéletem az: hogy

a' dunántuli ref. collegium maradjon tovább is ősi helyén Pápán, melly a' többi jó között azzal dicsekszik, hogy fekvése bátoroságos, levegője egészséges, rajta keresztül folyó Tapolca veszélytelen fürdővel kiálkozik, a' város minden oldalról télen nyáron, éjjel nappal hozzá járulható, benne az élelmezés és tűzifa jutányos; és mind a' honi fővárosokkal, mind Béccsel kapcsolatai vagynak. Ha pedig ennyi ok ellenére is a' collegiumot Komáromba erőtetik: akkor én csekély honfi egyebet nem tehetvén, ez intézetet új helyére sajnálkozó könnyekkel kísérendem; sajnálkozván a' szüleken és ifjainkon, de legkivált mégis a' török-átok folytonos pusztításán és a' magyarhoni protestansoknak maguk között boldogtalan felemészto' belmeg-hasonlásán, mellytől megvakítottva nem láthatják a' mi békessegőkre szolgál. — Végre, a' derék intézet magasztására, ugy vélném, másuvá szállítás helyett inkább arról kellene gondoskodni, hogy az belsőleg tökélyesítettnek. Pápán új czélszerű épület állittatván, a' pénzbírságok, ünnepjárások, kézikönyvekkel egyedáruskodások s más effélék eltöröltetvén. Nem helyét.

**Soprony megyei újszittkar. \*)** Soprony sept. hó 11-én 1845. Ns. Soprony vármegye újonnan választott tisztviselőinek névsorát ezennel közölöm; a' körülmények többi közlését ígérvén: alispánok lettek: 1. Simon nep. János 1069 szavazattal. 2. Tóth Bálint. Sopronyi felső járásban: főszolgabíró Gaal László; alsóban: Kollár Ferencz. Répczemellékiben: Csontos István. Rábaközi felső járásban: Döry Ádám; alsóban: Csupor Gábor. Szolgabírák: Tóth Samu, Kutrovich Antal, Horváth Károly, Szabó János, Kéry Péter, Kis Lajos, Radó Dániel, Sági Dániel, Fejér Ferencz, Csapó Imre, Csapó József. Főjegyző: Tar János, 1. aljegyző Roth Sándor, 2. Ihasz Rudolf. Főügyész Lampert Imre; alügyész Bognár Lajos. Főpénztárnok: Pethe Bálint. Alpénztárnok: Takács István. Számvevő: Simonyi István. Levéltárnok: Thalabér István. Esküdt 16 és 6 biztos. Igen sietve. Rendes közlő.

**Csanád közgyűléséről.** Két napi tanácskozás botrányainak kelle szemtanuivá lennünk, melyeknek leghevesebb képzelet élethű rajza is ideilen vázolattá törpülne, botrányoknak! mellyek még alkotványunk tengerén nem üték fel hydrafejüket. Elmondom eseményeit a' borzasztó emlékü napoknak, pártatlanul, mivel Csanád viszonyaihoz nem fűz sorsunk fonala érdekimet. A' gyűlést alispán ur nyitá meg azon jelentéssel, miszerint főispán ő mlgát beteges helyzete, tanácskozásaikban leendett elnökségétől, eltartóztatá. E' jelentés után S.S. th. nyomatekos hangon indítványt tón, hogy ő bárha az új rendszer barátai közé nem engedni magát soroztatni, mindazáltal a' történt tényeket megváltoztatni nem lehetvén, ő mlgától kötelessége és esküszavai sérftas beváltását követeli; különösen Csanád jelen abormis állásában, midőn az elnök alispán személye ellen a' belügyek háttérbe szorításával már majd három évi keserű harcot vi Csanád egyik jelentékes töredéke; továbbá mivel a' közigazgatás minden ágai hanyagolva teljesítettnek, sőt a' folyó adó is alig pár hónappal vettették ki ez elvett, végre mivel e' megyében hivatalos tolvajlások (lárma zaj majd szavait igazítva „hivatalbeli személyek tolvajlásai“) vannak napi renden: ez okok miatt ő, főisp. ur elmaradását, kötelessége nem kellő teljesítésüklétszeresen rójjafel, mi végett felírás útján hivatalától elmozdítani kívánja. T. th. S. S. indítványát pártolja, s mivel a' tisztikar gyalázat szennyével egy perczig sem mockolthatatik be, kijelölt nyilatkozatot, és szavait igazolását kívánja. Cs. főügy. N. T. th., D. esküdt szinte a' határozott nyilatkozat és vád bebizonyítása mellett emelék hatályos szavukat, mivel undok vétek súlyával terhelt tisztikar között szégyennek hiszik helyzetüket, mindnyájok közös érdeke a' bünös kijelöltetését, ellenkezőleg a' vádló rágalmai azonnali megbosszultatását vélik legelső teendőnek. B. B. th. szinte osztozik véleményben az indítványozóval, különösen a' főispán elleni felírásra nézve, mert ő eped-

Vettünk Sopronyból más közleményt is, melly a' tisztviselési rendszabályokkal együtt küldetett be 's azokat észrevételekkel kíséri; — ezen, egyébiránt becses küldemény — közretételét akkorra halasztjuk, midőn a' tisztviselésről szóló részletes tudósítások annak közöltetését — biztosab eligazulhatás tekintetéből — netalan szükségessé teendők. Mi pedig érintett küldemény ígéretpontját illeti; annak hovahamarábbi teljesítésére t. beküldő urat szivesen kéri a' szerk.

ve nézett e' nap elibe, 's ő mlga részrehajlatlanságától hívé a' régi bajok valahára leendő kiegyenlítettését, mellyek orvoslása B. A. elnöksége alatt, az általa mindig használt nyers erő dorongjai között egyáltalában nem reménylhető, most is, bár a' mult gyűlés utasítása szerint B. A. elnök elleni vádját, adatokkal igazolhatná azokkal fel nem lép, mivel B. A. (alispán) hangzék a' terem egyik részéről, „nekem nem alispánom mondá B. B., én őt törvényes alispánomnak nem tekintem“) e' szavaknál szóló háta mögött P. ügyvéd, szólófelé irányzott harsány szavakkal kiáltá a' „kivele“ jelszót, és szavát minden rendentasítás nélkülismélté mindaddig, míg a' nyers tömeg F. vezérlete alatt ezen oldalra toltult szóló B. B. táblabíró nyakon ragadá („rémitő lárma, az asztaltól mindenek felugranak, a' zaj legfőbb fokra hág“) ütéssel, huzgálások 's hajezibálások között ajtó felé hurezolja 's ez mindaddig tart, míg P. F. főszolgabíró és többeknek a' bősüzt tömeget szétválasztaniok sikerült. — És a' megye közbátorságának felügyelői nyugodtan hagyák szemek előtt ez iszonyatos dráma szomorú jelenetét elvonulni, 's hidegen tudák nézni a' gyilkot, mellyet alkotványos létünk szíverére mért ez öntudatlanok vad keze, 's midőn a' megtámadók lázas rohamát azok rögtöni elfogatásával lesimitani csak egy szigorú parancs-szóba kerülendett, tétlenül hagyák megyei létünk koronájáról a' szólásszabadság és személybiztoság gyöngyét rabló kezekkel eloroztatni. Valóban kínos göröcsök szorítják minden jobbnak keblét az illy botrányok felmerültén, epedve várt szebb jövőnk egére tapadt szemekket közlőgő vész villámai kápráztatják. A' gyűlés a' kedélyek higgadta után folytatták, de mivel a' többség személyes bátorsága biztosítását nem tudja, a' zavargókat azonnal törvényszéki szigorú fenyték alá vétetni határozta. Mi nem jegyzettük ugyan a' szólók névsorát, de bátran mernők állítani, hogy a' többség az elfogatásban központosult. A' gyűlés rögtön sedriává alakult, és általa ismét felfüggesztett a' köz ügyek elintézése, pedig a' letartóztatandó vétkesek megfenyítése nem olly tulnyomósággal birt, hogy annak annyiak ügye félretelásával kelle bevégeztetnie, és nyilvános eljárás útján tanuk hallgattattak ki, holott a' botrány tényezőit minden láthatta, kit ép szemmel áldott meg a' gondviselés. P. ügyvéd 's vádlott fél az őt terhelő tanuk ellen tett kifogásai után mentő tanuk előállítására szólítottatott fel. „Negativa facti non debet probari“ mondaná Kövink ha élne, azonban még is hely adatott a' tanúknak, kik pogányul bizonyítgatták azt, hogy ok nem látták a' vádlott megtámadását, „az utczáról még többeket is lehetne tanukul használni, kik nem látták“ e' tényt jegyzé meg L. I. táblabíró. Bizony dicső a' jury-féle eljárás, ha ahoz értők kezelik a' törvény mérőserpenyőjét! Végre a' tisztí ügyész azon nyilatkozata után, miszerint ő actiót feltenni nem tudhat, míg a' vádlottak annak rende szerint meg nem idéztetnek, kiknek nevei a' közgyűlés által sem mondatnak meg, a' nyilvános törvényszéki eljárás félbenzakadt. — Másnap 9 órakor ismét összeült a' törvényszék, de már nem nyilvánosan többé, 's még a' táblabírák is eszélyesen kizárattak. Hiába erősíték ok, hogy titoktartási esküt tevén le, noha nem vesznek részt a' tanácskozásban, azon joggal még is mint az irnokok, jelen lehetnek az itéletozásnál. 10 órakor a' gyűlést alispán ur azon jelentéssel kezdé meg, hogy őt egyed actio alá vétetni határozattak. Csekély ár egy jól sikerült botrányért. — Aligha mintául nem használtatandik Csanádban ez eljárás azok által, kiknek kedve kerekednék jó pénzért egy pár gyűlöltetbek kihurezoltatásához. N. T. th. a' törvényszék gyakorlatba vett nyilvánosságának zárt körűvé változtatása miatt szót emelt, de szavai mint pusztában kiáltó, néhány lelkesb pártolása mellett légben hangzottak el. P. F. főszbíró a' tegnapi vádakra tért vissza 's kívánja kijelöltetését azon hivatalos egyednek, ki tolvajság vádjával illeteték. S. S. több szónok erőteljes sürgetésre L. J. eskültre mutat, kit — mint mondá — kamrai erdőkből történt falopás vádja nyom. L. J. tagadja e' vádat, 's egyenesen eselédjeire hárítja, kikért ő már elégtételt szolgáltatott. A' vádlott elmondja az erlősz jegyzőkönyve szavait, mellyek őt mint személyesen vétkezőt rójják meg. Vizsgálat rendeltetett ellene, valamint azon vádra nézve is, hogy a' tisztviselők az adó kivetésben hanyagok voltak. Eddig voltunk Csanád közgyűlésén. És eljövénk Csanádból azon hiedelemmel, hogy ott, hol olly tömérdek idő áldoztatik a' szemé-

lyeskedés bálványának, hol a' meghallgattatásért eseklő szerény közérdek olly hidegen utasittatik el, 's hol constitúciónk gyökerét majd büntetlen kezek sértése marcangolja, ott borzasztó vész rejlik az idő méhében, 's iszonyu féreg rágódik municipalitásunk életfáján, 's mi százszor vétkesnek hisszük azt, ki midőn elvonulásával a' megye békéjét eszközlendé, személyes tápot ad a' belháborgás gyászos követk ezvényü vulkánjának. A' földi. —

**Sáros megyei közgyűlés.** Utolsó közgyűlésünk eredményeit leirandó, mindenek előtt szükségesnek tartom megéríteni, hogy ezen közgyűlésünk folyama alatt, a' megyei kór- és javítóház kápolnájának alapköve tétetett le igen számos közönség jelenlétében. — A' közgyűlés folyamát illetőleg, midőn az időközben tartott kisebb gyűlések jegyzőkönyvei hitelesítették, szóba hozott a' scontro, melly iránt mára a' legújabb időkben legalább négy-szer határozunk, de mind annyiszor csak papíron maradt a' határozat. Ezuttal is végzésileg kilón mondvá, hogy a' scontro minden közgyűlés harmad napján olvastassék fel. Meddig birand kötelező erővel ezen határozat?, azt majd a' jövendő fogja megfejteni, én azonban alig hiszem, hogy csak a' legközelebb közgyűlésen is életbehozatnék. Ugy vagyunk mi majd minden határozattal: — tanácskozunk, választványokat küldünk ki, határozunk, de a' határozatokat soha vagy legalább igen ritkán hajtjuk végre. —

Igen élénk vitákra szolgáltatott alkalmat, a' kincstárral kötött amaz állitólagos szerződés, mellyet ugyan soha senki nem látott, de mellynek tartalmánál fogva adózó népünk bizonyos meghatározott árt a' távol eső állomás helyekre „vélle nolle“ sőt fuvarozni köteles. Mi ama szerződést, ha léteznék is — szerfölött terhesnek tartván az adózó népre, megszüntetését annyival inkább sürgettük, minthogy ennek megkötésébe az adózó soha be nem folyt, nélküle pedig, sőt ellene szerződés kötést tiltja azon törvény is, melly a' közterhek szabályozza. Ezen midőn ezen tanácskozás egész illedelemmel így folyt, az ellenrész által amaz oksulylyal sujtattunk le, melly az elnök főispán ajkaiból folyt: hogy t. i. az adózó nép pártfogásunkra nem szorult. Illy meggyőző ok ellenében, lehet e' még nálunk többséget reményelni? a' határozat is ekként mondatott ki: hogy a' szerződés érvényes. —

A' kormányának főispánok iránti új rendszere tárgyában keletkezett megyei felszólítások sem találtak viszhangra a' többségnél, jöllehet az ellenzék ezen tárgyat is megvitatta ugy, mint annak nagyszerűsége méltán igényli 's jöllehet még többen szólni kívántak; a' nem pártoló határozat még is kimondatott.

Az ezt követő tárgyban tehát vagyis a' magtárak felállítását érdeklő vitatkozások elején th. B. M. imigy kezdvén szavait „sietek előadni nézeteimet nehogy elnöki határozat kimondása által szavamtól elüttessem“ e' szavak főispán által sértőknek találtattak, 's felszólítá a' Rket, hogy neki elégtételt adjanak, 's a' szólót büntessék meg. 'S ezen elnöki felszólítás után a' magát többségnek nevezni szerető rész igen criticus helyzetbe tétetett, mert köztük is voltak számosan, kik a' büntetésnek helyét nem találták, csak B. Gy. és még vagy három társa, köztök rövid idő előtt közel 40 évig a' legszabadabb elvű volt ellenzéki tag Sz. M. is actiót kiáltoztak — mások, hogy igazságosoknak is látszassanak; és a' főispánt is megnyugtassák, részint roszaltatni kívánták jegyzőkönyvileg a' fentebbi szavakat, részint pedig a' kérdésben levő táblabíró mintegy kényszerítve szólították fel szavainak visszahuzására, vagy legalább magyarázatára. — De midőn ez, ismét felszólítva bár, szavait vissza nem vonta sőt ismételte, két óránál hosszabb vitatkozás után a' főispán, fentebb előhozataknál fogva a' keresettől ellátott 's B. M. szavait elnökileg roszalta. Mi pedig igensajnáljuk hogy a' per nem tétetett folyamatba, hadd látták volna a' legfőbbtől törvényszékek is, miért actioznak Sárosban. Az egész vitatkozás alatt első alispánunk igen jelesen és igazságosan viselte magát. Makoviczai járásbeli, inséggel küzdő adózóink számára 300 pft. jött be magány-adakozás útján. — Ezen közgyűlésünk alatt folyamatba tétetett egyszersmind az eperjesi takarékpénztár működése. —

**Szabolcai közgyűlés. \*)** Távol minden pártoskodás és népesodítéstől csendesek, 's rendesek most megyénk gyűlései. Van néhány felsőbb lelku-

\*) Lehetlen olvasóink figyelmét jelen közlemény iránt különösen föl nem binunk; — tesszük pedig ezt an-

letű's értelmű férfunk; ezek szólamlásai által döntetnek érdekes 's nem érdekes közügyeink; többen nem szólalnak fel mellettök, mert neki sem, vagy csak igen gyér hang emelkedik ellenök. A' mostani hírlapi szó-járás szerint nálunk az ellenzék uralkodik, sőt csak az létezik. Ez igen szép, a' „jó házból való“ családi góg-lakta Szabolcsban szászorta szép! A' jelen par-lag politikai téren nincs semmi tárgy, mi a' kedélye- ket pártokra szaggatná. — Az aug. 25én első alis-pánunk által megnyitott gyűlésen bevett szokás sze- rint legelőbb a' fóm. udv. cancellaria, majd a' nm. h. tanács intézvényei, ugy a' megyei levelezések 's tisz- ti jelentések tárgyalattak. Megpendített, hogy a' magány-ügyek előtt érdekes közügyek tárgyal- tassanak. A' jegyzői hivatal kijelenti, hogy a' szoká- sos rendszertől önkényleg nem távozhatik. Egy szb.: nincs itt rendszer. Egy th. nagy rendet nem akar, mert abból gyakran nagy rendtelenség is származik; sok ügy érzékenyen szenvedhetne, ha a' kérlelhetlen sort be kellene várnia. Tehát nálunk mindig a' többségtől függ, a' szokásos sorozatban bármely ügyet előbb vagy később fölvetni. Jó lenne mindazáltal mindig tudnunk, mikor tárgyaltnak közérdekűek, miről az összes e dődő statutumok bíráltságakor kétség- kívül történni fog is intézkedés. — A' fm. udv. can- cellaria parancsai közt kettő volt ujtított szóbeli perek tárgyában olly értelmű, miszerint az 1836: 20 tör- vény a' birtokon kívüli fölebbvitelen kívül minden perorvoslatot, tehát a' perujtást is kizárván, az ujt- ott kereset leszállítatik. A' parancs váratlanul lep- te meg a' megyei RRket, miután az idézett törvény csupán az ellenállást tiltja, de a' többi perorvoslatot még csak általában sem tilalmazza, pedig ha ezt tenné is, a' perujtás még akkor sem lenne kizárva, kétfélék levén a' perorvoslatok: mellyekről általában 's mellyekről különösen névszerint szoktunk a' kö- telezvényekben is lemondani; vagy is mellyek ítélet előtt 's mellyek utána használtak. Valóban ha a' hosszú 's bizony igen hosszú folyású pereket, mellyek- ben az alperes minden mentségét évtizedek forgása alatt elég bőven hordhatta fel, meg lehet ujtíni, mi- ért ne lehetne az alperest sokszor véletlen 's készü- letlenül meglepő 's 8 nap alatt lefolytatandó szópert megujtíni? Ha a' törvény ezen perujtást világosan tiltaná is: az első törvényhozás első feladata lenne azt megengedni; mert nélküle a' vagyonbátorság rop- pantul veszélyeztetve volna, a' mostani eselszövő vil- ágban akárki is könnyen zavartathatván olly kér- désbe, mellyből hirtelen kitzisztulni vagy ollykor a' hirtelen megidéztesre megjelenni is lehetetlen vol- na. És a' fóm. udv. cancellaria nem gondolt azzal, mi- kép orvosolja baját az ekké tartozatlanul, sőt — mi- ként az egyik fölterjesztett esetben is történt — é- pen ravaszul megrótt alperes, ha töle a' perujtás jó- tékonyságát elveszi, mellyet neki törvényeink meg- adának? A' RR. ezen két parancsot nem fogadják el, sőt ő felségét alázasos felírásukban megkérik, misze- rint az udv. főkorlátoknál illy törvénybe ütköző parancsok kiadásától eltiltani méltóztassék, 's a' tár- gyat egyszersmind törvényhozás elibe jegyzik föl, hogy azt az országgyűlés kérdésbe nem vonhatólag tisztára hozza. Némelylek abban, hogy a' törvény vil- ágosnak mondatik 's mégis országgyűlésre tisztára hozatal végett jegyeztetik fel, ellenmondást láttak; de a' többség szerint ez nem áll, mert a' világos tör- vény elmagyarázása sérelemkép felterjeszhető, 's tényleges szavakkal sem ártannak megengedtetését kifejezni, mi eddig nem tilalmaztatik. Kérdés támadt ezután: mi történjék a' per és parancs közti viszony- nyal? A' parancs másolatban a' megyei határozattal a' perhez mellékelve a' bírónak adatni rendeltetett, so- kan kijelentvén, hogy a' megyei határozat a' bírót nem kötelezheti. A' bíró tetszésének tehát nagy az uradalma. Ámbár ha a' megyei gyűlések a' végrehaj- tó hatalom eszközei: kell azoknak az udv. cancellaria ellenében vagy mellett a' bírásokban is hatalom- mal bírniok, különben mi hasznaintézetnek e' paran- csok a' közgyűléshez? — Folyt.

☉ Szerémmegyei közgyűlés. Vukovárott aug. 25kén nyitá meg közösen tisztelt főispánunk Kulmer b. ő m. ga közgyűlésünket tartalomdus beszéd- del, mellyből néhány pontot kiemelni szükségesnek

nyival inkább, mivel polgári magányviszonyok elintézése 's rendeztetésük körül forog. Ki nem tudja pedig, miként nálunk a' törvényhozás eheli működése részben azért is könnytelen több nehézséggel küzdeni, mert az időszaki saj- tónak — közjogiakkal levén tulhalmozva — ritkábban van alkalmá, az e' tekintetben szükséges előmunkálatokkal kellőleg foglalkodni; szerk.

tartunk: „A' kormány legujabb gondoskodásai elég- gé tanúsítják, hogy legfőbb kívánsága a' közigazga- tás rendszerét minél pontosabb 's czélszerűbbé ala- kítani. Jól rendezett igazgatási rendszer mindennek kezdete, e' nélkül mindelőhaladásunk mindnemzetünk felvirágozhatása nincs biztosítva. A' kormány kész- nek nyilatkozott minden alkotványyszerű előhaladás- ra 's minden czélszerű reform pártolására. Nekünk a' kormány üdvös intézkedését annál örömelebb kell magunkévá tennünk, minél inkább meg vagyunk győ- ződve: hogy mintegy örökségül ránk szállott 's egész mostanig főmmaradt hiányok kiirtása, nemzetünknek annyira szükségessé vált mind anyagi mind szelle- mi előmenetele sem cifra phrasások, sem erdvény- telen elvharcok, sem legujabb ujtóink tulvilági esze- méik 's ábrándjaik által nem eszközölhető. Szerém- megyének, melly mindig a' mérsékeltékhez csatla- kozzék, a' dolgok mostani helyzetében annál alaposabb oka van eddig követett elveihez hűn ragaszkodni. Ő felsége, koronás fejedelmünk mind nemzetiségünk e- lőmozdítását mind a' kapcsolt részek helyhatóságijö- gai épségben föntartását többbizben kegyeskedett kir- alyi szavával biztosítani. Ezen legfensőbb bizto- sítások megnyugtatók e' tartományt, melly uralko- dójához a' yai buzgalmaért a' hála sokszoros láncaival van csatolva. Azok, kik saját eredetöket megta- gadják, vagy egy valaha élt nemzet tagjainak hiszik magukat — 's ennek keblében akarják létök alapját megvetni, közelebbi hazájokat pedig nem becsülik; — ezek mondom kivíthatják részökre a' szenvedély- től elragadtok rokonszenvét; ámdé a' jobb érzetű- ek tiszteletét 's dícséretét soha sem érdemlik meg. A' kapcsolt részekben fölébredt saját nemzetiségünkrei törekvés embertársink keblében felserkent önéretet eredvénye, szüleménye a' kor szellemének 's végre természetes kifolyása annak, melly Magyarorszá- ban eddig történt 's most is történik. Alaptalan tehát azok állítása, kik a' mozgalmakat a' magyarok 's nemzetiségök ellen indított rosz szádék merénylet- nek tartják. Tökéletesen meg vagyok győződve, hogy a' kapcsolt részek mostani állása koránsem ellen- szenv, hanem a' magyarokhoz legelőbb rokonszenv 's ezekkel szoros egyetértés által — tekintettel le- vén mindig az alkotványra — tartható fen 's mind- kébb szilárdítható. 'S mind ez megtörténhetik a' nél- küli, hogy a' kapcsolt részeknek akár nemzeti akár helyhatósági önállásukat kellene fölládozniok. Szer- felett becsülöm én helyhatósági jogainkat 's egyet- len alkalmat sem szalasztok el, hogy üdvös hatásukat bármilly megtámadások ellen ne védném.

E' tekintetben legelőbbet bizom én kormányunk előrelátásában, emberiség-szeretetet lehelő törvé- nyeinkben 's magyar honfittársaink méltányos gondol- kozás-móljában. Helyhatósági jogaink föntartása mellett szólók én, de azért korán sem ellenzem; hogy ezek az előrehaladt kor igényei szerint — de csupán a' kapcsolt részek által módosítottassanak 's javítsassa- nak. E' beszédet élénk 's zsvivó kiáltások követék 's rendes tárgyalásra tért át a' gyűlés. Zagráb- megye levelére, mellyben a' helyt. tanácsnak tett azon fölterjesztése pártolására szólit fel, hogy a' zágrábi akademiában a' horvát nyelv — a' pozsegai vagy eszéki tanodában pedig a' szlavyon nyelv szá- mára tanszék állitassék föl, határozatott: miután ő fels. a' horvát-szlavyon nyelv számára tanszék-fel- állitást kegy. elrendelni méltóztatott, 's miután sem ez elnevezés sem a' legfensőbb kir. rendelet ellen sem- mi törvényen alapuló kifogást nem tehetni — az em- litett levél félretétett. Mi pedig Zagráb megye le- velének a' helyes írás ügyébe 's irodalmunk fejlesztésébe részletes bocsátkozását érdeklé, e' tekintetben közös volt a' meggyőződés, hogy az irodalmi ügy ter- mészete szerint legkevesébb függ valamely törvény- hatóság határozatától, hanem ezen kérdés eldöntését egyedül 's kizárólag a' nyelvészekre 's az irodalom barátira kell bízni; mint ez más mivelt nemzeteknél, nevezetesen a' németeknél történt, hol az irodalom minden törvényhatósági beavatkozás nélkül fejlett ki. Ha pedig ez ügy a' tartományi gyűlésben szö- nyegre hozatnék Zagráb megye követe által, köve- teink ez értelemben nyilatkozásra utasítottak. — Szabolcs megyének az új főispáni helyettesek kine- vezései iránt kelt aggodalmi nálunk legkisebb visz- hangra sem találtak. — A' magtárakat illető ismeré- tes intézvény következtében helyviszonyainkhoz al- kalmazott tervkészítésre küldöttség bizatott meg.

Főispán ő mélt. indítványára közakarattal elha- tározatott, hogy Nádor ő fens. kir. helytartóvá kine- veztetésének félszázados ünnepe közelgetvén — ő

es. kir. fenségének a' közhaza javáért ernyedetlen buzgalommal tett fáradalemiért keblünk bensejéből fakadt hódoló tiszteletünket 's legforróbb hálánkat üdvözlő felírásban tolmácsoljuk. — Varasdmegye megkerestére, hogy ő fels. a' jul. 29dikei zágrábi gyászos események megvizsgáltására 's a' vétke- sek szigorú megfenyittetésére kéressék meg, ré- szünkről is hasonló értelmű felírás határozatott ko- ronás fejedelmünk kegyes színe elé terjesztetni, mint- hogy az illy események nemcsak a' természeti 's po- sitív jogokat hanem magát a' minden emberrel együtt született személyes szabadságot is sirba döntik. — Rajacsics József karloviczi érsek kérelemlevelére, mellyben a' görög n. e. papság részére szavazásjo- gotsürget a' megyei tisztválasztásoknál gyakorlan- dót, a' RR. egy fenálló megyei határozatra utasíták a' folyamodót. (Melly határozat szerint a' kérelem meg- tagadtatott.) A' helybeli izraeliták folyamodásukban arra kérvén a' megyét, hogy imaházukat mostani a- lakjában engedné meghagyatni — annak magányos épület-alakuvá változtatására utasítottak 's egyszers- mind határozat hozatott, hogy említett imaházuknak lehetnek ugyan ök bérlőji de tulajdonosai semmi e- setre sem. — A' zágrábi püspök ő exc., mint a' horvát-szlavyonai mezőgazdasági egyesület elnöke fiók- egylet-alakításra szólítván fel a' megyét, miután leg- ujabb tapasztalatok nyomán minden egyes mezőgaz- dasági avagy iparág műveltetése társulatok — 's egyletek által czélszerűbben eszközölhető, 's a' nevezett fiók-egylet szükséges létrehozása ellen legkisebb kétség sem támasztatott — a' RR. ő exc. kívánatához képest keblökben fiók-egyletet határoz- tak alapítatni. Khuen Henrik gr. a' neki ajánlott el- nökséget elfogadván ujab bebizonyítással annak, hogy a' mezőgazdaság ügyét szívében hordozza — szüksé- ges telek átengedésére magát lekötölezté.

A' szolgabírói karnak ennek köztudomásra jut- tatása olly utasítással hagyatott meg, hogy a' rész- vényesekké lenni szándékozók nevezett elnökhöz utasítsák. — Egy kath. pap déli szlavyon nyelven tartott 's több közhazánu tárgyalit érdeklő beszéde hangos tetszéssel üdvözöltetett.

Végre aug. 29kén tartatott a' helybeli Ferencz szerzetesek templomában a' gyászmise a' Zagrábban jul. 29kén elestekért, következő napon pedig a' n. e. görögök egyházában. b. Proff Irnich Gotthard.

Zalából augusztusban: Zala szomszédoságá- ból, e' lapok 65. számában Felföldi által tett tudako- zásra fájdalommal kell megvallanom; hogy Kővágó- Örsön két egyed minden irlalom nélkül csakugyan agyonveretett. Ime a' borzasztó büntény egész terje- delmében: Kővágó-Örsön lakozó Varga Ferencz 's egy másik aszszony, kinek férje Zalaegerszegen ra- boskodik, összebeszélve mult május végén egy este a' mezőre menének, hogy némelly már elorzott holmi- kat összeszedjenek 's haza vigyenek. Vétkes jár- ratukat megsejditvén valaki — mondják hogy Varga Ferencz neje, féltékenységből jelentést tön az előljár- rónál, kik tüstint öröket rendelnek ki, hogy a' bü- nösöket kézre kerithessék. Nem sok idő telt el: a' bü- nösök még azon este kézre kerültek és a' szeren- esétlenek a' gyilkos kezékből többé nem szabadulhat- tak. Nem; mert minekutána egész éjjel folytatott leg- kegyetlenebb kínzások által a' leghamisabb vallomá- sok sajtolattak volna ki belőlük\*) reggel a' törvény bíró 4 forint büntetés alatt gyűlést hirdetett, mellyben az asztal körül összedugdosott fölkel tanácskozá- sükte által a' borzasztó agyonverési ítélet kimonda- tott rájuk, és kilón hirdetve az összetódult sokaság- nak: agyon kell őket verni. Nem használt a' jobb érze- süek azon figyelmeztetése: hogy annak nem jó vége lesz — a' fölbőszített 's a' vagyonosbak által eszkö- zül használt szegényebb lakosok megragadák a' sze- renesétleneket, hogy a' helység szélére a' borzasztó ítélet végbehajtása végett kivessék. De a' szeren- esétlenek folytonos kínzás által már egészen elváltak lankadva, nem volt erejük, hogy járn tudtak volna. Lófarkhoz kell őket kötni és ugy kivoncolni volt most az indítvány; de ez el mellőztetett: az aszszonyt egy oldalra tevék és azon vivék; Varga Ferenczet pe- dig egy targonczára kötözék, de ugy, hogy midőn azt egy az utcán megfogott zsidótolta, lankadt feje szün- telen a' kövezetbe verődött. — Vad láрма és a' tar- gonczatoló zsidónak: bár csak addig megne döglöttél volna, mig 'sat. csufolódása közt értek a' helység szé- lére. Itt a' sir egy szinte kővágó-örsi ember által 4

\*) Annyi igaz: hogy Varga Ferencz már előbb némi lopásokban tapasztaltatott. Beküldö.

garasért már meg volt ásva, és Varga Ferencz, kin a borzasztó ítélet előbb hajtattott végre, belé vetetett. Kis Médi — így neveztetett a szerencsétlen asszony — kérte a gyilkosokat: hogy tekintsék két neveletlen gyermekét — de kérelme sziklaszivekre talált; ezt látván ujjal kérte: hűjának legalább lelkiatyát, kinek b. acit meggyónhassa! — de kérelmére egy szörnyeteg, ki Varga Ferenczen az utolsó ütést tette, azt válaszolá: majd meggyónatlak; 's erre agyonüté, utána mondván: ne a' bűnbocsánat! Lelketlen teste Varga Ferenczé után a' sirba vetetett és súlyos kövek hengerítették rájok. Ez a' 19dik században, Zala megyében, Kővágó Órsón, mellynek lakosa legnagyobb részben protestans, történt! Kürtölt felvilágosodás ilyen é gyümölcsöd? —

E' szörnyű büntény elkövetésében a' választvány által közel hetvenen találtattak vétkeseknek, kik közül a' kisebb vagy semmi birtokuk, 33an a' törvényes vizsgálat után tüstént befogattak; a' többiek most is szabad lábön vannak. Összes vallomásaikat f. hó 22. és köv. napokon hallgatta ki egy rendkívüli, egyedül e' büntény tárgyalására kinevezett törvényszék. Azoknak, kiknek okosságuk, tekintélyük, és hivataljoknál fogva e' szörnyű büntényt akadályoztatniok kell vala, kérdőre vonatásuk még m. jul. 15. megyeileg elhatározatott, és pedig úgy: hogy a' világiakata megye vonja kérdőre, a' kath. plébánost az e' végre megyeileg megkeresett veszprémi püspökség, az evang. lelkeszt pedig a' szinte megyeileg felszólított sopronyi superintendia. Történt e' már valami e' dologban? nem tudom. — A' két szerencsétlen árváról. i. hat éves lányka és három éves fiúról már kellőleg gondoskodtak. —

**Budapesti napló.** (Sept. 18kán) Pesten az óság példányképe, az Egyetem tataroztatik; homlokzatáról a' nagyterhű ezimer köveket leszedték; 's alkalmasint, mivel ezek latin betűji nemzetiségünk is nyomiak, ezután csak könnyű magyar czimirat tétetik helyükbe. A' tud. Egyetem egy nagy tudomány tagja tankönyvet bocsátott közre; nyelvészeti tekintetben nem mindenütt egyezik az általánosabban elfogadott szabályokkal; szerfölött sajnálnók ha e' körülmény okul szolgálja arra, hogy a' nagybecsű munka kevésbé kerestessék 's használtassék, miután e' tankönyv egész szerkezete oda van főleg irányozva, hogy a' magyar ifjuság hazai törvényink tanulása közben, nem annyira egyes szabályokat ügyekezzeek sajátjává tenni, mint inkább az egésznek szellemét fölfogva, további haladhatásának mindjárt kezdetben szilárd alapját vethesse meg. — Rákusok most kettős táborozás színhelye, egyiket a' katonacserdek teszik, másikat a' polgárhad báluló tömegtől kísértetve; egyik harcziás fegyverforgatás, másik békesebb löszér durranások közt; — az utóbbi azonban békés szokásról sem feledkezik meg; — így legközelebb sűrű pohárcsengés hirdeté jó kedvet a' kőbányai szőlők közelében. — Hatvan esizmadia — mond egy lap — hatóság elé került, mivel az egyleti pénztáron közakarattal megosztottak. Némellyeknek reményük van olly hálósobákba juthatni, mellyeket rendszeren külről szokás bezárni. — Tárzanak teljes szomorú események jegyzetivel, — azonban mivel az emlékekből kevés is sok, csak néhányat említünk meg: Egyik külvárosban egy nőszemélyt felakasztva, 's olly helyzetben találtak, melly annak öngyilkossága ellen bizonyít. Egy varga Duna hullámaiban keresett — 's lelt halált. Egy szabó szinte ez utra indult, de a' hűbérő fia által megmentetett a' habszellemi társaságtól; már második eset hamarjában, hogy szabónak nem sikerüla' vízbe fulás, pedig köz tudomásu dolog hogy ők mindig csak ezernaszálón függének. Egy hajóslegény negyednapal ezelőtt a' Dunaparton megpillantván bizonyos nőismerősét; dühösen rárohant, és — agyonütötte. E' szörnyű büntett világos nappal, és sokak szemelátára történt; 's erélyes hatóságunk figyelmét ki nem kerülheti. — A' hazai polit. lapok egyikének ujdonsági rovatában bizonyos szerencsétlenség, melly egyik kedvelt művésznőket sújtá nem régiben — elmésen iratik le. Nem tudjuk, ujdonságiró collegánk bir é némi ismérttel a' család magánviszonyokról? ha igen; ugy szerfölött esudáljuk, mint volt képes gúnyt úzni az érintett baleseményből. Családi helyükbe illy módon avatkozni tán még sem igen illő? — A' központi vasutnál olly jól fizettetnek a' szakértő egyedek, miszerint dúsabb munkakereset jelenleg egész hazában alig létezik: a' főmérnöknek havonként 640 pöftrja, 's e' mellett magas napi díja van; minden egyes mérnök havonként 120 ezüst frtot kap; 's ez némileg kiterjed a' napszámokra is. E' sok pénz kétségkívül külföldről jó; ugyan megjárjuk, ha egykor majd kamattal kellend azt az előlegezőknek visszafizetnünk. — Egyik lap-társunk azzal biztatott, miszerint jövőre éjjelibotrányoktól megovand a' szemes rendőrség szoros fölügyelése. Voltak, kik az eféle orvoslást ollyba vették, mintha égés alkalmakor oltás helyett némelylek elégnek tartanak minden hasadékat azonnal bedugni, mihelyt füstöt éreszt; — mások ellenben ugy vélekedtek, miként ott, hol nincs gyulanyag, vagy a' meglevő köz é bizonyos részről nem hányatnak szünet nélkül tüzes üszkők — ott még csak a' repedékek bedugdozására sincs szükség. — Azonban ez utóbbi állapottól még mennyire távol vagyunk, tanusítja azon újabb esemény, melly f. h. 15kei éjjel, egyik külvárosunk utcájában — ablak és fejtöréseknélküli ismétlése volt a' nem rég tárgyalt ominosus bostrányak. Lovasság

jelent meg a' helyszínén, de miután a' játék első fölvonása — minden legkisebb cselekvény nélkül — pusztá hangmenetek közt folyt le, 's egyébre kilátás nem is mutatkozék — azon renddel, mint jött, szépen elballagott. Minek azon jó következtése lón, mihez képest a' magokra hagyott szereplők is — lassanként, hullongva eloszlottak.

**Spanyolország.**

Az új alkotvány értelmében kinevezett senátorok száma összesen 119re megy, kik közt 14 püspök és érsek, 57 tábornok, spanyol grandok, volt miniszterek, felsőbb törvényszékek tagjai, 's öt ezimzetes castiliai (titulos de Castilla) találtatnak; eképtehát a' tanácsházban a' nemzet felsőbb osztályai egészen képviseltetnek, de a' kereskedés 's iparüzlettel foglalkodók, ugy a' kisebb birtokú nemesség onné teljesen kizárattott; a' kormány oct. 10kén összehívandja az ó congressust és az új tanácsot, 's első foglalkodásul új választási törvényjavaslatot bocsátand tárgyalása alá. Hogy a' törvényhozásnak eme két ága annyira elkülönzött elemekből összeállitva harczokat idézend elő, mellyből kellemetlen surlódások, 's a' haladási életnek pangása származandnak, magától értetődik; azért a' kormánynak most már elkerülhetlen teendővé vált vagy a' congressust is újjan alakítani, hová az eléterjesztendő új választói törvényjavaslattal czélozni látszik, vagy a' már kinevezett senátorok közé ollyakat is besorozni, kik által a' mondott osztályok érdekei némileg képviselve legyenek. — Az ország állapotát bátorság tekintetében megnyugtatónak rajzolják a' spanyol lapok; a' főutak mindenütt megtisztítottak a' rabló csapatoktól ugyannyira, hogy a' francziák által terjesztett ama hír, mintha a' felszigeten nem lehetne utazni a' nélkül, hogy az utas ki ne raboltassék, ma már csak a' szokásos előítéletek közé számitható. Maga a' híres andalusiai rabló Caparrotta is, ki vitészsége, gyorsasága 's az ijedelem miatt, mit a' tartományok lakóiba rendkívüli tetteivel béerötetett közelebbi alkalommal elfogattatott, és főbe lövetett. A' bika viadalok borostyános hőse Montes — aug. 30kán érkezett Pampelonába, bemenete a' városba — mivel éjente érkezett, titkosan történt; 's csak másnap tudák meg a' bika hősök, hogy bálulatos ügyességű nagymesterök falaik közt mulat; siettek is azonnal seregeseen tiszteletére, 's fájdalommal jelenték ki, hogy elfogadására a' fellegvár ügyit nem morogtathaták, 's lovait ki nem foghaták szekerekből; minden mit most tehetnek, annyiból állcsak, hogy Montes, a' bikagyőző nagy Montes itt van! Az elfogultak ezen maguk viseléről, vagy inkább elragadtatásukról mi, kik egykor Elsler Fannyak pesti fogadtatását láttuk, 's bálultuk is az illetők furcsa viseletét — némi fogalommal birhatunk; egyébiránt a' spanyol nemzet hősiségének eredeti tyusa a' bikaviadal levén, ennek mestereit nemcsak az arslánság — mint Elslernél történt, hanem magok a' hatóságok is legnagyobb megelézással és tisztelettel kísérik; így a' pampelonai Ayuntamiento egy határozatában tudatá a' nagy harcossal, hogy minden pénzigényei, bár minők legyenek azok, előre is biztosítottak. Minő liberalis lett az Ayuntamiento! de az illető lapok erre azonnal kiméletlenül megjegyzik, hogy az eljárás nem más, mint monopolum, még pedig a' legdicőbb bikabajnokkali egyedáruság, mert az Ayuntamiento a' bikaviadlhozibementi jegyek árát olly magasra szökkenté, hogy a' nagy mester által elfogyasztandó pénz sokszoros uzsorával térítettik meg; ugyan e' lapok panaszkodva említik a' ház és szobabérek rendkívüli ára lett hirtelen felrugtatását, minek oka a' rendkívüli néproham, minthogy Spanyolországnak majd minden tartományból, Francia, Angol, Portugallia, sőt még Éjszakamerikából is szállonganak a' vendégek, ugyannyira, hogy a' pamplonai bikaviadal — kevés kivétellel minden europai, és amerikai hatalmasságok által képviselve lesz. — Nemours hg. nőtől, és testvére Aumale sept. 4én lépték át a' spanyol határt, 's Irunban az ottani hatóságtól fogadtattak; 's napon érkezett a' spanyol udvar Pamplonába, hol a' franczia vendégek lehető legfényesebb elfogadására mindentkészen talált, mindenki most Navarra fővárosába siet — csak Thiers nem, ki szándokát változtatva Madrid felé indult. Burgosban időzött csak, a' híres főtemplomot, 's 1812ben Wellington által sikeretlenül ostromlott várat tekintvén meg. Vitorián keresztül utaztakor az angolok ráfogják, mintha a' császárság írójának e' hely megszemlélése nem lett volna inyére, megjegyezvén azt, hogy itt Wellington a' francziákat tönkre veré; ezt azonban Thiersről, mint történetíróról, kinek hitelesnek kell lenni, feltenni nem szabad.

**Franciaország.**

Aumale hg. sept. 1én hagyá el Belfort erősséget egyetlen segéd tisztje kíséretében, 's szándoka a' legtitkosabb incognitóban utazni Pamplona felé. Mivel pedig a' herczeg a' bordeauxi tábornak fő parancsnoka volt, ezen tisztet távolléte alatt Talandier tábornokra bízta. — A' bordeauxi polgári tanács azon tüzöltő hivatalnokok özvegyeinek, és árváinak, kik részént oltásközben a' csapkodó lángok által, részént más nap a' hirtelen összeomló falromok által veszték el — 1000, 800 és 500 frank nyugdíjt rendelt; ezenfölül rögtöni segélyökre megindított aláírási íven 40 ezer franknál több jött be. Szép áldozata az emberi szeretetnek! mellyel azonban a' Memorial bordeauxi lap még nem elégszik meg, hanem javasolja, hogy a' biztosító társaságok szorítottassanak azon polgárok gyámolítására; kik erélyes de veszedelmes munkálkodásuk által a' tűznek tovább harapozását meggátálják; azaz kívánja a' nevezett lap, hogy e' célra a' mondott társulatok évenként bizonyos adót köteleztessenek fizetni; melly indítvány pártolásra aligha találand már csak azon okból is, mert így könnyen megtörténhetnék, hogy hasonló adózások által a' társaságok pénzereje apródonként kimerítettvén, utóbb a' valódilag megkárosítottak maradnának kárpótlás nélkül. — A' marokkoi császár követe Mohamed Ben Serrur Marseillebe megérkezett; a' franczia lapok egész biographiáját közlik; többek közt, hogy 35 éves, mégis követ, 's ennek ártatlan okaul azt tulajdonítják, hogy Abderrhaman császárnak közelről rokona; hogy az islyi nevezetes útközeten részt vett, mert a' lovasságot ő kormányozta Bugeaud megtámadtatásakor; hogy színe igen fekete, mégis szép hölgyei vannak. 'stb. — A' követ végeztvén a' hatóságoknál tisztelegéseit, Toulon felé elindult; kötelessége: a' marokkoi császárnak saját kezével írt levelét a' francziák királyának átadni. E' functió elvégzésére tehát a' 35 életév még kevés (!) — Afrikából két tábori jelentés érkezett a' hadminiszterhez; az első aug. 15éről adatolva, mellyben Bugeaud tábornok a' törzsekkel apróbb, de szerencsés kimenetelű csatázásokat írja le, 's a' franczia uralomnak biztos sikert jósol; a' másik aug. 19kénjratván, tartalma következő: „Aug. 13kán d' Allonville ezredes által vezérlett csatázás alkalmakor kézbe került hadifoglyok közt találtatott a' mi szerencsétlen Sendjesz agának leánya is. Ez elbeszélte atyja halálának történetét 's körülményeit. Több golyó által átluggatva, 's reszketeg véres kezei közt leányát tartva következő szavakkal támadtatott ő meg a' Scheriff által: „Azért bűnhődöl illy érzékenyen rabló, mert a' francziákat öntestvérindél többre becsüled.“ — „Én őket csak náladnál becsülöm többre — válaszolt az aga — mert te az egész tartományt szerencsétlenné tevéd.“ — „Jól van — mond a' Scheriff — el ne vágjátok fejt, hanem pisztolylövések által szaggassátok darabokra.“ — A' parancs teljesítve lón; az árva leány elszakított haldokló atyja mellől, 's mint rabnó elhurczoltatott. Ama kis tartomány melly Agánk szerencsétlen esetének részint okozója, részint elősegítője volt, most keményen megbüntettetett.“ — A' J. d. Debats mint bizonyost hirdeti, hogy Victoria királyné sept. 7kén Lajos Fülöp-nél rövid látogatást teend Treportban. A' Constitutionnel ellenben állítja, hogy Lajos Fülöp 5. vagy 6kán a' Tuilleriekbe jövend be. Elválík, mellyik avatottabb az udvari fogásokban. — Ibrahim pasát is várják Párisba.

**Anglia.**

A' Globe tudatja, mikép a' kormány az újabb törvény értelmében elhatározá Irland számára Corkban az első collegiumot az új rendszer szerint felépíttetni. Mig a' falak, és termek elkészítve, 's butorozva leendenek, addig a' kormány gondoskodik arról; mi illyen intézeteknél nélkülözhetlen kellék a' cél sikeres elérésére, t. i. egy könyvtár beszerzéséről; ki is szemeltetett ez már; Murphy római szerartásu kath. corks püspök már 30 év óta gyűjti a' legválogatottabb, 's különféle nyelven írt tudományos könyveket, mellyek száma jelenleg 130 ezer kötetre megy; ezt akarná a' kormány a' nevezett intézetnek elsajátíttatni, 's a' főpap — hogy általa hazájának használhasson, az átadástól nem épen idegen. — Irlandban a' reperalerek és orangisták azok, kik az egyhanguságot a' polgári életből számúzni törek-szenek. Sokak előtt nagy kérdés az: a' két egylet közül mellyik ér előbb czélt? A' reperalerek Dublinban John O'Connell az agitator idösb fia elnöklete

alatt gyűlést tartottak, de a terem alig volt felényire meg telve; holott Eniskillenben aug. 27-én az orangisták annyian gyűltek össze, hogy többeknek a szabad ég alatt kelle a határozatot bevárni; tanácskozási tárgyak volt: vajjon az orániai egyelet régi nevét, és alakját változtassa é, vagy pedig egészen új egyeletet megtartva az elbbinek alapvonalait rendszerezzen — idomítva azt a haza fenálló törvényeihez? A többség ezen utóbbit tette határozattá. A gyűlésen több előkelő tory volt jelen, s magukat a kormány nyílt ellenesinek vallották önkényes eljárásai miatt. E két egyeletről elmélkedve a dublini lap megrója O'Connellt, hogy míg az orangisták így buzognak, ő addig derroymanei jószágán vadászgat.

**Elegyhírek.**

Victoria királynő sept. 4-én érkezett Frankfurtba, hova a bajor király ő felsége is kirándult Aschaffenburgból. Először Albert hg. ment a bajor király tiszteletére; innét mindketten az „Angol udvarhoz“ címzett fogadóban szállásolt Victoriához,

másnap mind a két felség elhagyta a várost, s a bajor király 5-kén reggeli 1 órakor már Aschaffenburgban volt, hova Metternich hg. nőtül várattott.

Sept. 5-én tartatott még Lipcsében a szászalkotvány évünnepe, a német közönséges ujság miután a fényes, és mindenütt szokásos szertartásokat elsorolá hozzá teszi, hogy az egész ünnep nem más, mint gazdag ebéd sok éhesnek ro vására.

Ibrahim pasa nagy bátyával Karruk Ibrahim, a francia (renegat) Soliman pasával s 50 keleties öltözötű kísérelével Pisába aug. 30-kán elérkezett; itt megállapodott, míg dr. Lalemand Franciaországból elérkezik, ki a pasának kifogja jelelni a furdót, melyet egészségének helyreállítása használandásul kíván.

Victoriának Németországban utazásáról beszélik, hogy annak főcélja lenne: Szász-Koburg Leopold hgnek Izabella spanyol királynévali összeházasítása. Mondják: Victoriának ez kedvence terve, melynek kivételéhez a közelgő hónapban azonnal

hozza fog egész nyilvánosságban, mely ezélel Leopold hg. atyjával Londonba fog utazni. Ellenkezőleg még azt is hírlík, hogy Lajos Fülöpnek is kedvence terv lenne Ausztráliával és Spanyolországgal összekötöni, s hogy e tervlétesítéséhez a jövő hónapban szinte nyilvánosan kezdend, mert titkosan már is hozzá kezdett a pampelonai látogatás által: majd meglátjuk, ki nyeri az arany almát?

Hiteles kuffó után az ágostai köz-újság ismét tudatja azon örvendetes hírt, hogy ő felsége a porosz király, mihelyt fővárosába megérkezik, azonnal az ígért szabad alkotmány megalapításához fog; s e végből tartományait közönséges gyűlésre hívandja össze.

Tarnoviczben felső szileziai városban Ronge a Dissidensek papja, midőn isteni szolgálat-tartás végett ott megjelent, a nép által megtámadatott, több ház, dissidensek tulajdonai, köztök a protestanspapi épület a dühöngő tömeg által lerontatott, s Ronge futás által mentheté meg életét.

75dik szám.



**Gőzhajózási jelentés.**

**I. Dunai gőzhajózás.**

Mindennap indul egy hajó Bécs felé — reggeli 7 órakor. (september 15-étől kezdve Bécsből délután indul a gőzhajó Pest felé s Pozsonynál töltvén az éjt, másnap érkezik Pestre.

Hetenként négyszer, u. m. vasárnap, kedden, szerdán és pénteken reggeli 5 órakor Zimony felé. A kedden induló gőzhajó mind lemenet — mind feljövotkor Eszéknel utast máhástul s egyéb terhet is felvesz, vagy pártra szállít. A Pestről september 7-dikén s 21-én Zimonyba induló gőzösek az oláh; a september 14-én és 28-án indulók pedig a török részteni közlekedést egész Konstantinápolyig eszközlik.

Zimonyból Orsovára minden kedden és pénteken indul egy gőzös.

**II. Tiszai gőzhajózás.**

Minden hétfőn, a Pestről induló gőzös megérkezte után, indul egy gőzös Újvidékről Títel felé, s innen Szegedre, hol szerdán este meg is érkezik.

A dunai és tiszai gőzhajózásról szóló részletes kimutatás, mint szinte az illető árveratok jegyzékei mindenkor kaphatók a gőzhajózási hivatalban. Post september 2-kán 1845. Gőzhajózási hivatal 2-4

**Liszt-zab- és széna-szolgáltatás árcsökkenés utján.**

T. ns Pest megye határozata következtében a katonaság, rabok és megyei szolgák ellátására 1845-dik évben megkívántató liszt-zab- és szénamennyiségek azon része, mely az illető községek részéről kész pénzben kivántatott megváltatni, árcsökkenés utján fogván beszerezetteti: az alább következő helyeken árcsökkenést tartatik:

1) Sz. kir. Pest városban a megyeház nagyobb teremében f. é. september 28-ai délelőtti 10 órakor, 45,945 font rozslisztra és 3650 katonaszabályszerű szénarészletre.

2) Soroksár m. városban f. é. October 1-jén délelőtt 9 órakor, 37 ezer 128 font rozslisztra, 32,044 zab- és 30,738 széna-részletre.

3) Nagy-Körös mezővárosban f. é. october 5-kén délelőtt 9 órakor 15,569 zab- és 12,653 széna-részletre.

4) Czegléd mezővárosban f. é. october 6-kán délelőtt 9 órakor 8715 font rozslisztra, 31,266 zab- és 37,659 széna-részletre.

5) Nagy-Káta mezővárosban f. é. october 8-kán délelőtt 9 órakor, 23,537 zab- és 15,433 széna-részletre.

A vállalkozni szándékozók ezennel meghivatnak, hogy a fenebb kített helyeken és napokon, a vállalkozás biztosítékul értéki állásukat kimutató hiteles bizonyítványokkal megjelenni szíveskedjenek.

A vállalkozók kivántához képest a fenebb kített mennyiségek apróbb részletekre fognak osztatni.

A szállítás ideje s egyéb kellei iránt az árcsökkenés megkezdése előtt felolvasandó, s Pesten Balla Károly udvari kapitány urnál, Soroksáron, Nagy-Körösön, Czeglédén és Nagy-Kátán pedig az illető városi bírónál addig is megtekinthető szerződés mintájából előre kiki tudomást szerezhet magának. — Kelt Pesten sept. 8-kán 1845. Nyáry Pál t. n. Pestmegye m. alispánja. 2-6

A gödi uradalom részéről — Pesttől 2 órányi távolságra — Dunakeszi és az Alagi szőlőkben az uradalmat illető bordézmarész, ugy szinte a gödi majorsági szőlők idei termése sept. 20-kán Dunakeszin a vendégfogadóban reggeli 9 órakor kezdendő nyilvános árverés mellett, a legtöbbet ígérőnek el fog adatni. Előleges felvilágosítással szolgál az uradalmi tisztség Gödön, vagy uradalmi ügyész Agárdy Mihály Pesten M. Dorottya utczában 11 sz. alatt. 3-3

Hárfa-eladás. Elhunyt Urbányi Florián m. k. udv. kamrai kiadott maradt legjobb készületű lábantus-hárfák (Pedalharpfen) eladásra kintüze jutányos áron kaphatók Pesten Urbányi Ignácznál Józsefvárosban 49 szám alatti házában. 1-2

Ölfaeladás. Főmgu Eszterházy hg bujáki uradalmához tartozó különféle erdőrészekben Pesthez közel f. évi november 1-jén megnyitandó vágásokból tölgyfa 245 — gyertyánfa 340 — cserfa 320 öl, árverés utján a legtöbbet ígérőnek sept. 21-én a turai tisztirodában fog eladatni. A feltételek ugyszinte az erdőrészt előleges látása iránt a venni kívánó urak bővebb tudomást a turai tisztirodában kaphatnak. Turán sept. 4-én 1845. 3-3

Felszólítás. Az iparegyesület igazgató választványa jövő 1846-ban iparműkiállítás levén rendezendő, a pesti háztulajdonosok, kik épületeikben sz. Jankaból sz. Mihályig hajlandók, és képesek volnának az iparműkiállítás céljaira alkalmas localitásokat kiadni, bizodalommal, és sürgetősen hivatnak fel ezennel: szíveskedjenek ajánlközásaikat a folyó évi sz. Mihályig bezárólag alólírtnál bejelenteni, egyszersmind feltételeiket is bemondani. September 13. 1845. Csánády jegyző.

**ÉRTESÍTŐ.**

1845.

Hirdetvény. Ugocsa megyeb. n fekvő Batár helységben egy részjószág, mely tágas belső telkekből, külső szántóföldekből, kaszálókból, erdőrészekből álló lak- és gazdasági épületekkel el vagyon látva, s Nozák házas társaktól az alapítványok részére bíróság elfoglaltatott, folyó 1845-ik évi october hónap 9-dik napján, déli órákban, a helyszínen tartandó bírói árverés utján egy tagban, vagy részenként el fog adatni, a venni szándékozók tehát a fen kített napra és helyre ezennel meghivatnak. 1-3

**Hirdetés.**

A méltóságmagyar kir. udv. kincstár részéről közhírré tétetik: miképen jövő 1845-ik iskolai évre egy a szigeti kamrai alapítványt illető évenkénti nyolczvan öt váltó forintból álló iskolai segédelemdíj megürlt, melynek elnyerhetésére következő föltelekek szabotnak elő:

1) Ezen segédelem-díj csak valóságos magyar királyi udv. kincstári szolgálatban volt, vagy jelenleg levő sóházi, harminczadi, gazdasági, bányászti, vagy postatisztek fiaí vagy árvai részükre van rendelve.

2) Ugyanezt csupán olly ifjak nyerhetik el, kik a nemzeti iskolákból már kiléptek s a mult 1843-ik iskolai évben jó erkölcsi viselet mellett, a tanulóvnyokban jeles előmenetelt tettek.

3) Mulhatlanul szükséges, hogy az esedezők ebbeli folyamodásukat legfeljebb févi sz. Mihály hó végeig a mármarosai kamrai igazgatóságnál bemutatassák s azokhoz az ille-olijakat érdeklő eredeti iskolai bizonyítványukat mellékeljék.

4) Megkívántatik az is: hogy a könyörgő-levelekben az illető szülék tulajdon szolgálatjuk idejét s gyermekeik számát, mindezt az árvákra nevezve pedig a gyamatyák hitelesen bizonyítsák be, magában értvén

5) az: hogy ezen segédelemdíjra a nem valóságos kir. kincstári tiszték fiaí valamint azok is, kik csak nemzeti iskolákba járnak, vagy nem jeles előmenetelűek, nemkülömben azok is, kiknek folyamodványaik a kitézött hatánap elmúltával, vagy pedig a kivánt eredeti bizonyítványok nélkül nyujtatnak be, számot nem tarthatnak. 3-3

**Haszonbérlet.**

Nemes Heves vármegyében kebelezett Martfűi pusztának Tiszaföldvár szomszédságában levő és báró Podmaniczky Andor ur esődtömegehez tartozó 2751 osztályozott hold kiterjedésű része jövő 1846-ik évi Szentgyörgy naptól számított 2 évre, választványi határozat következtében haszonbérbe adandó lévén, az irásbéli ajánlatokat october 10-keig elfogadja Pesten a megyei háznál Nagy István főmeggondnok. 1-3

Dunavizállás Budán sept. 15-kén: 5' 11" 9" a 0 felett.

**Hirdetvény.**

Szabad kir. Kassa városa részéről ezennel közhírré tétetik: hogy a városhoz tartozó papíros-malom, három vagy több évre is újabban bérbeadására f. é. october 10. napja tüzetteti ki, mely határnapon a bérleti kivánók a város gazdasági hivatalánál megjelenésre, a hol a bérleti feltételek is megtekinthetők ezennel meghivatnak.

**Hirdetvény.**

5066. A kir. almagyarországi fő kamarai grófság-hivatal alá tartozó, O-zólyomi és dobronai kir. bánya urodalomnál az ügyvédi hivatalmegürlt; mellyhez évi li-tzetésül 450 fr., 12 pozsonyi kila buza (2 fújával) 24 fr.; 24 pozsonyi kila vegyes 1 fr. 30 kr. 36 fr.; 80 pozsonyi kila zab 30 kr. két lóra 40 fr.; 100 mázsa széna 1 fr. 30 kr. két lóra 40 fr.; 72 mázsa széna 1 fr. 30 kr. (két fejtő telénre) 28 fr. 48 kr. 3 szekér szalma 1 fr. 30 kr. (két fejtő telénre) 4 fr. 30 kr.; szabad szállás vagy 40 fr.; utó költség 120 fr.; iró szerekre 6 fr. 24 öl urbéri fa és némely földek, valamint a portásoknak urbér szerinti használása járul.

E hivatalt elnyerni kívánók jól rendelt s hiteles bizonyítványokkal (különösen pedig végzett tudományai, nevezetesen törvénykezésben, nemcsak elméleti és censurált, hanem bővebb gyakorlati ismértein, azonkívül fedhtlen erkölcsi éltük és a divatozó fő négy nyelv tudása felől) ellátott esedezéseiknek legfeljebb folyó évi őszhó 2-kaig a selmezi kir. fő bányagrófsági hivatalnál benyujtására ezennel felszólítatnak. Az al m. or. kir. fő kamaragrófsági hivatal. Selmezen nyáruút 21-én 1845 évben. 1-3

Megjelent, és Eggenberger és fia, Emich, Geibel, Hartleben és Altenburger könyvvarasoknál kapható:

**A' közigazság törvénye Magyarhonban.**

Irta Prof. Frank Ignác. Iső Rész, Sadrét 754 lap, ára előfizetéssel a 2-k részre 5 pft. A 2-ik kötet megjelente után lesz 6 ft. p.p. 2-3

**Gabonaár váltó garasokban.**

	Tiszaluzna	Kétszeres	Rozs	Árpa	Zab	Kukorica
Pesten, sept. 12 (pesti m.)	180-225	160-164	122-132	96-104	63-70	110-125
Pozsonyban, „ 12 (pozs. m.)	130-155	—	100-123	80-91	50-60	—108
Győben, „ 16 „ „	108-125	—105	74-80	55-58	43-44	70-74
Baján, „ 6 „ „	92-113	69-85	67-68	—49	—35	—63
Mosonyban, „ 11 „ „	136-190	95-110	104-122	76-90	51-56	82-102
N. Szombatban, „ 9 „ „	150-169	—	95-110	77-80	51-55	—
Ujbeesen aug. 29 „ „	90-110	75-85	—	35-40	35-40	45-50
Miskolczon, „ 6 „ „	120-130	80-85	70-75	55-60	35-40	65-70